Syyttäjälaitos 30.4.2024 SY/1241/2024

Jakelun mukaan

SYYTTÄJÄLAITOKSEN LAUSUNTO EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE VUOSIEN 2025–2028 JULKISEN TALOUDEN SUUNNITELMASTA

1. Valtioneuvoston selonteko VNS 2/2024 vp – 25.4.2024 (Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025–2028)

1 Johdanto

Syyttäjälaitokselle kohdennettavat määrärahat vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelman perusteella ovat:

- 64 346 000 euroa vuodelle 2025
- 64 990 000 euroa vuodelle 2026
- 63 213 000 euroa vuodelle 2027
- 63 113 000 euroa vuodelle 2028

Hallituksen kehysriihessä päättämät toimintamenosäästöt kohdennetaan oikeusministeriön hallinnonalan virastojen momenteille vuoden 2025 talousarvioesityksessä ja vuosien 2026–2029 julkisen talouden suunnitelmassa.

2 Tilanne

Syyttäjälaitoksen toimintamenomäärärahojen tasoa on nostettu, mutta samalla niihin on kohdennettu leikkauksia tuottavuusohjelman sekä hallituksen kehysriihessä päättämien lisätoimien[1] perusteella.

Leikkauksia pyritään kohdentamaan mahdollisuuksien mukaan muualle kuin henkilöstömenoihin. Syyttäjälaitoksen menorakenteessa ei kuitenkaan ole juuri joustovaraa. Henkilöstömenojen osuus on 79 %, ICT-menojen 9 %, toimitilamenojen 7 % ja muiden menojen 5 %. Muissa menoissa on myös kiinteäluontoisia ja rikosprosessin toteuttamisen kannalta välttämättömiä eriä, jonka vuoksi todellinen taloudellinen liikkumavara on selkeästi pienempi.

Muiden menoerien ollessa varsin pieniä, leikkausten kohdentaminen ko. eriin on erittäin haastavaa. Tilanteesta huolimatta Syyttäjälaitos pyrkii aktiivisesti etsimään säästö- ja tehostamiskohteita toiminnastaan siten, ettei kehyskaudelle jo suunniteltuja henkilöstölisäyksiä tarvitsisi merkittävästi vähentää.

3 Toimintaedellytykset vuosina 2025–2028

Syyttäjälaitoksen toimintaedellytykset ovat kehyskaudella aiempia vuosia paremmat. Tuottavuusohjelman mukaiset leikkaukset huomioiden määrärahojen arvioidaan tämän hetken tietojen mukaan riittävän Syyttäjälaitoksen tehtävien laadukkaaseen toteuttamiseen. Ne mahdollistavat käsittelyaikojen lyhentämisen ja avoinna olevien asioiden vähentämisen kohtuulliselle tasolle lähivuosina. Koska hallituksen päättämiä

[1] Lisätoimet 2024: valtionhallinnon velvoitteiden ja tehtävien vähentäminen, toimintamenojen säästön aikaistus.

lisätoimia ei ole vielä kohdennettu virastojen momenteille, on niiden vaikutuksia hankala arvioida.

Tuottavuustoimenpiteiden ja julkisen talouden suunnitelman mukaisten lisätoimien ohella Syyttäjälaitoksen toimintaan vaikuttaa myös poliisien määrän lisääminen nykyisestä noin 7 600 henkilötyövuodesta noin 8 000 henkilötyövuoteen. Samalla rikosketjun oikeasuhtaisuuteen ei ole kohdennettu vastaavaa lisäystä. Tämän vuoksi syyttäjille käsiteltäväksi saapuvien asioiden ennakoidaan vuosien 2025–2028 aikana kasvavan aiempien vuosien noin 85 000–90 000 asian vuotuisesta tasosta, jonka vuoksi arvio Syyttäjälaitoksen toimintaedellytyksistä voi muuttua nyt arvioitua huonommaksi. Tämän vuoden saapuvien rikosasioiden ennuste näyttää jopa 8 000 rikosasian lisäystä viime vuoteen.

3.1 Ratkaisutoiminta

Syyttäjälaitos arvioi, että se kykenee tuottamaan noin 93 000 asiaratkaisua vuodessa kehyskauden alussa, jonka aikana resurssitasoa täydennetään aiemmilta vuosilta siirtyneillä määrärahoilla. Samalla syyttäjillä avoinna olevien asioiden määrät vähenevät merkittävästi. Vuodesta 2027 alkaen ratkaisumäärien odotetaan laskevan noin 91 000–92 000 asiaan, kun siirtyviä eriä ei enää ole kohdennettavissa ydintoimintoihin ja siirrytään toiminnallisesti ylläpitävään tasoon.

3.2 Syyttäjillä avoinna olevat asiat eli rästi

Vielä vuoden 2023 alussa syyttäjillä oli rästissä olevia asioita noin 19 000. Rästin kasvu on pysähtynyt ja kääntynyt laskuun. Vuoden 2024 alussa määrä oli vähentynyt liki 2 000 asialla noin 17 000 asiaan. Toimenpiteitä rästien vähentämiseksi jatketaan

ja tavoiteltu, noin 15 000 asian[2] taso saavutetaan arviolta vuosien 2025–2026 aikana. Samalla pitkään, yli 12 kuukautta avoinna olleiden asioiden määrä vähenee nykyisestä noin 1 600 asiasta arviolta 1 000 asiaan vuoteen 2027 saavuttaessa.

3.3 Käsittelyajat

Keskimääräinen syyteharkinta-aika on hieman lyhentynyt ja oli vuoden 2023 lopussa noin 2,5 kuukautta. Kehyskauden alussa käsittelyajat lyhenevät maltillisesti, kun ratkaisutoiminnassa priorisoidaan pitkään avoinna olleiden asioiden käsittelyä. Syyttäjälaitos arvioi, että vuoteen 2027 saavuttaessa keskimääräinen syyteharkinta-aika on laskenut tavoiteltuun kahteen kuukauteen.

3.4 Henkilöstö

Syyttäjälaitoksen henkilöstömäärän arvioidaan kasvavan. Vuoden 2023 lopussa HTV-määrä oli yhteensä 625, josta syyttäjien osuus oli noin 447. HTV-määrät ovat korkeimmillaan vuosien 2025–2026 aikana, jolloin henkilöstöä on yhteensä arviolta noin 690 HTV:tä ja syyttäjiä noin 500 HTV:tä. Korkea taso perustuu pysyvän rahoituksen ohella siirtyvien erien käyttöön. Vuodesta 2027 alkaen aiemmilta vuosilta siirtyneitä määrärahoja ei enää ole käytettävissä samaan tapaan, ja pysyvä HTV-taso asettuu lähelle vuoden 2023 tasoa, jolla toimintaa kyetään ylläpitämään.

Syyttäjälaitoksen rahoitus mahdollistaa virkojen suunnitelmallisen täyttämisen ja uusien virkojen perustamisen. Rahoituspohjan ollessa tiedossa myös määräaikaisuuksien kestoa voidaan pidentää. Pysyvien virkojen ja pidempien

[2] Keskimääräisen syyteharkinta-ajan tulisi olla noin kaksi kuukautta. Kahdessa kuukaudessa ratkaistujen asioiden kohtuullisena määränä voidaan siten pitää noin 15 000 asiaa.

määräaikaisuuksien voidaan olettaa vähentävän henkilöstön vaihtuvuutta, mikä puolestaan vähentää jatkuvan koulutuksen ja perehdyttämisen tarvetta.

4 Yhteenveto

Vuosien 2025–2028 julkisen talouden suunnitelma on vaikutuksiltaan pääosin positiivinen. Jos määrärahataso pysyy julkisen talouden suunnitelmassa esitetyllä tasolla, Syyttäjälaitos kykenee saavuttamaan tavoitteensa aiemmin esitetyllä tavalla. Mikäli hallituksen päättämät lisätoimet aiheuttavat merkittäviä leikkauksia virastotasolla, myös tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu ja hidastuu.

Syyttäjälaitos etsii aktiivisesti säästö- ja tehostamistoimenpiteitä siten, että vähennykset kehyskauden suunniteltuun henkilöstötasoon olisivat mahdollisimman pienet.

Kasvaneen budjettirahoituksen ansiosta uudet syyttäjät pystytään jatkossa pitämään Syyttäjälaitoksen palveluksessa tarjoamalla vakinaisia virkoja ja perustamalla uusia. Lisäksi siirtyvien erien käyttäminen lähivuosien aikana mahdollistaa pidempien määräaikaisten virkojen tarjoamisen, mikä tuo lisävarmuutta työn pysyvyyteen. Pysyvyyden voidaan olettaa hillitsevän henkilöstön poistumaan ja vaihtuvuuteen liittyviä haittoja.

Koronavuosien aikana tapahtunutta suorituskyvyn laskua ei voida korjata lyhyellä aikavälillä esimerkiksi vain yhdessä vuodessa. Suunnitelmallinen ja hallittavissa oleva nousujohteinen kehitys varmistaa tuloksen tasaisen vahvistumisen ja lopulta toiminnan tasoittumisen. Vireillä olevien asioiden määrä on jo saatu kääntymään laskuun ja positiivista kehitystä ylläpidetään.

Tuottavuustoimenpiteiden ja leikkausten ohella Syyttäjälaitoksen toimintaan kohdistuu myös menopaineita.

Korkea inflaatio on kasvattanut toimitilojen vuokramenoja. Myös turvallisuusluokitellun aineiston käsittelyn mahdollistaville tiloille on selkeä tarve. Syyttäjälaitoksessa ei ole riittävästi tiloja, joissa korkean turvallisuusluokitellun aineiston syyteharkintaa voi tehdä. Sen sijaan työtä tehdään mahdollisuuksien mukaan esitutkintaviranomaisten tiloissa. Syyttäjälaitoksessa on välttämätöntä toteuttaa vuonna 2019 voimaantulleen tiedonhallintolain edellyttämien turvatilojen rakentamista. Ilman asianmukaisia tiloja syyttäjät eivät pysty noudattamaan turvallisuusluokitellun aineiston käsittelyvaatimuksia. Valtioneuvoston oikeuskansleri on ottanut kantaa turvallisuusluokitellun aineiston käsittelyn tarvittavista toimitiloista.[3] Uusien oikeustalohankkeiden osalta edellytetään asianmukaista erityistilaa turvaluokitellun materiaalin käsittelyä ja säilytystä varten. Tarpeita kartoitetaan myös nykyisiin tiloihin. Tavoitteena on, että syyttäjäalueilla on käytössään riittävä määrä lailliset vaatimukset täyttäviä turvatiloja.

Syyttäjien mahdollisuus TUVE-verkossa olevan poliisin Patja-järjestelmän käyttöön on tähän asti mahdollistanut tehokkaan ja sujuvan rikosprosessin hoitamisen. TUVE-käyttöoikeuden mahdollistava valtiovarainministeriön poikkeuslupa on päättynyt. Seurauksena Syyttäjälaitos joutuu todennäköisesti hankkimaan satoja TUVE-työasemia, jotta lakisääteisten tehtävien toteutus voidaan turvata. Kyseessä on satojen tuhansien eurojen kertaluontoinen menoerä ja vähintään noin 100 000 euron suuruinen pysyvä ylläpitokustannus.

Syyttäjälaitos tavoitteli ensisijaisesti teknistä rajapintaratkaisua tiedonvaihdon turvaamiseksi tai Valtorin tuottavuusohjelman mukaista yhden koneen mallia. Kumpaakaan vaihtoehtoa ei kirjoitushetken tietojen mukaan ehditä toteuttamaan määräajassa. Syyttäjälaitos on esittänyt valtiovarainministeriölle luvan jatkamisesta

[3] OKV/385/10/2023-OKV-7 – 8.3.2024

ainakin vuoden 2025 syksyyn niin, että syyttäjien rikosasioiden käsittelyjärjestelmä AIPA on saatu otettua käyttöön ennen TUVE-projektin toteutusta.

Ari-Pekka Koivisto

Valtakunnansyyttäjä

Olli Lintu

Controller

Liitteet -

Jakelu LaV@eduskunta.fi
Ari-Pekka Koivisto (SY)
Jukka Rappe (SY)
Joanna Autiovuori (SY)
Leena Metsäpelto (SY)
VKST yksiköiden päälliköt

Tiedoksi -

Yhteystiedot

Syyttäjälaitos, valtakunnansyyttäjän toimisto

Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Puhelin 029 56 20800, faksi 029 56 20888

valtakunnansyyttaja.syyttaja@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Olli Lintu
erityisasiantuntija
Syyttäjälaitos
olli.lintu@oikeus.fi

Digital PDF Signature / Digitaalinen PDF-allekirjoitus
Ari-Pekka Koivisto
Valtakunnansyyttäjä
Syyttäjälaitos
ari-pekka.koivisto@oikeus.fi